

DÉLELŐTT

Az ufó pálya

szöveg: Horváth Júlia Borbála, fotó: Sebestyén László

A kenyérkereső munka, sőt hivatás megtalálását, eleinte eredeti elképzelések kísérik. Legyen jól fizetett. Legyen időben kötetlen. Izgalmas/nyugalmas; egyszerű/összetett, s megannyi változatos szempont. A család türelmesen szemlélődik, de idővel segítségért kiált a kasszás, és megoldást kell találni. Előre tudható volt, hogy a szórólap-monopóliumok közelébe férkőzni nem lesz egyszerű vállalkozás; de a vérbeli tanár önzetlenül továbbadja tapasztalatait.

A zord főnök éberem figyel. Ki tudja, hány-szor mondja el hetente, hogy: *ide pontosan érkeziünk, jó? Sorakozzon fel a festett vonal mögé. Jó? Ha kérdése van, fojtsa magába, jó?* – Jó. Az egykori üzemcsarnokot dugig pakolták, raklapokon színes prospektusok, targoncák jönnek-mennek, zötytyennek, emelnek: *vigyázz, súly a fej fölött!* Borzongató a hajnal, nyilván nem álltak neki befűteni a munkavállalók kedvéért; leheletnyivel jobb a helyzet, mint odakint. Egyesek furgonnal vagy kibelezett kombival érkeznek a kihelyezendő anyagért, mások csillogó terepjáróval, a kövér hasú sietve aláír, és gyorsan távo-

zik. Mások kempingbiciklire szerelt házi tartóba gyömöszölik a fél napi adagot, ha elfogyott, ismételnék, hátizsák nélkül elkezdni sem érdemes a munkát. A zord enyhülten visszatér, tudja, aki a váratás hatására sem húzta el a csikot, aznapra tán megmarad: *negyvennyolc óra betanulás, utána leválás a mentorról, és mehet egyedül. Mindig ezen a standon veszik föl a munkát, pontban reggel hétkor. Értem?*

Az első kiszállás sok beszéddel, de a napi rutin szerint zajlik. A mentor kedves, szorgalmas ember, évek óta becsülettel rója és szórja a köröket. Végigjárta a grádicokat, céges pulóvert is kapott, éppen olyat,

mint amelyet a főnökék viselnek. Már a kezdetkor szorosra fűzte munkaadójával a szálat. Saját pénzen vásárolt egy piaci húzós kocsit, és az oldalára ragasztotta a cégmatricát, hadd lássák hovatartozását: *szórólap- és reklámújság terjesztő...* – Olykor tizenkét órán át egyhuzamban nyúzta maga után; igaz, ami igaz, olyan is előfordult, hogy egyetlen újság nem sok, annyit sem kézbesíthetett egész nap, mivel a reggeli munkakezdésnél közölték: *ma nincs szabad pálya...* – A mihaszna napokon elszontyolodva bámult ki a rügybontásba, lombhullásba, és a hirtelen rászakadt szabadsággal alig is tudott mit kezdeni.

Olyankor fölvette a legjobb nadrágját, a márkás pólót, avval színben harmonizáló ünnepi edzőcipőt, zsebre vágta a frissen vásárolt butaokos telefont, és nekiindult a Belvárosnak. Azt játszotta, hogy ő nem újságkihordó, hanem... – És itt megállt a tudomány, mert olyan régen csinálta már, hogy alig is tudta elképzelni magát más szerepkörben.

Tilos demoralizálni a kezdőt, majd a próbaidő lejártá után, két sör mellett kitárgyaljuk a dolgokat... – Gyors visszatérés a jelenbe, folytatódik a tanonc eligazítása. Már az elején szükséges felhívni a figyelmet néhány leselkedő veszélyre. Például arra, hogy bármilyen hasznos is e munka, a lakosság nem mindig fogadja szívesen. Sokan irtóznak a reklámanyagtól, és olyankor nem is szabad erőltetni, mert panaszlevél érkezik a központba: *ha még egyszer mersz becsöngetni, kicsinállak...* – Eleinte estig is eltart a munka, de ha megjön a gyakorlat, kora délutánra kész. Sokat lendít a dolgon, ha kulccsal rendelkezik a szóró. Nehéz feladat a kapukódok megszerzése; kizárólag kifigyeléssel vagy ismeretség révén lehet hozzájutni. *A záratat mintha direkt cserélgetnék, több ezer forint megy el kulcsmásolásra, a cipelésről nem beszélve; vagy három kilót nyom a kezdő készlet...* – A topográfiai ismeretek még ennél is fontosabbak: hogyan következnek egymás után az utcák, melyik ház rendelkezik hátsó bejáratral, a postaládákat hová rejtették, és persze a stratégia kialakítása: *a szórásnál először*

lezárjuk a határ vonalakat, vagyis a pálya széleit, akkor biztosan nem marad ki semmi, utána a merőleges utcák felgöngyöltése következik, hálószerű araszolással...

A betanító nemhiába kiemelt munkatárs. Fontos, hogy a betanulttal bizalmi viszonyba kerüljön, de cimboraságot ne kössenek, csak adagolja neki az ígét: A szakzsargon kétféle körzetet különböztet meg: *az úfó pályát meg a csókos pályát. Az úfó? Az halálos!* – kikerekedik a betanuló ábrázata, már egyenesen a mennyországban látja magát, amint akciós mirelit és nagybani virágföld vásárlására buzdítja az égieket, végül a betanító szilárd talajt ad a lova alá: *óriási terület, kertes házak, iszonyatosan messze egymástól, mogorva lakók vérebbel...* – a betanuló csak pislog, szívja magába a szavakat és a nyeretlen kezdők magabiztosságával máris a csókosok közé vágyik: *aaaz... maga a Kánaán! Mindenhova beengednek, néha már a kapuban várnak, és előre kéri az újságot. A nyugdíjasok lakta körzetek is ilyenek; kiolvassa, hol olcsóbb a farhát, utána begyűjt vele...*

A szórólapokat minden esetben házig kell vinni, mert ellenőr a legváratlanabb helyen felbukkanhat. Általában napközben egyszer megjelenik, van úgy, hogy délután is, és följelenti a szóróost, ha nem talál megfelelő mennyiségű anyagot a postaládákban. *Persze a területi felügyelők őt is ellenőrzik, meg a városi ellenőrök, akik direkt ezért utaznak fel vidékről...* – De az ritka. Vagyis gyakori, csak ritka, hogy kiszállnak terepre. Persze a tanulókat sem kell

félteni. Előfordult, hogy két tanuló a legelső napon a teljes anyagot elszállította a MÉH-be; persze rögtön kirúgták őket. Egy másik ügyesebben csinálta, csak hónapok múlva derült ki, hogy egyetlen munkából kétféle hasznot húz. *Gyanúsnak kellett volna lennie, mert strandpapucsban járt dolgozni...*

A második munkanap önálló részfeladatok is tartalmaz. A páratlan oldal megszórása óra húsz percbe telik (kinek jár, kinek nem, lépcsőházi bejutás, Zsóka néni fiatalkori történetei), miután a betanító jobbnak látja, ha maga mellett tartja a tanoncot, aki kilenc óra körül időt kér, de némi gondolkodás után visszaáll a sorba. Szorgosan dolgoznak a kezek, délre egészen cipelhetővé válik a csomag, és újabb mesék is beleférnek a délutánba. Például, hogy pár éve sokkal jobb volt reklámújságosnak lenni. Kiválóan megélték belőle a szóróosok, jó volt a hangulat, néha beültek ebédelni a kínaiba, elvégre szomszédos pályákon mozogtak: *elegendő volt egy telefon, és máris összejött a csapat...* – Ma meg? Maradt az autó csomagtartójából előbányászott májkrémes kenyér meg a langyos kóla. Mindenki rohan, a mellélálásba, a gyerekért, a ki tudja, hova; óriási a lemorzsolódás, hetente legalább hat új tanuló érkezik. Nemrég kollektív lázadás történt: *nyakra-főre vették föl az embereket, hígult a munka, kimaradtak napok. A régiék otthon ültek, és közölték, így nem csinálják tovább. Érdekes módon délre helyreállt a rend.*

Közben szürkület ereszkedik rájuk, pár harisnyanadrág és álláshirdető lap maradt a zsák alján. *Igyunk egy sört vagy többet...* – döntenek közösen, s behúzódnak a közeli kocsmába. Mester és tanítvány egyetértésben poharazgat, előrehozott barátkozás ez, a panaszokban máris egyenlők ők. A tanuló jó társaságnak bizonyul, csak ámul, hogy az ő sorsára is irigykedhet bárki, jobbnak látja hát, ha összehúzza magát a széken és figyel. Megtudja, hogy a mentor sem volt ily kezes bárány annakidején. Eredetileg szinkronszínész akart lenni, az érettségig vitte a lendület, végül családi kíváncságra kitanulta az elektroműszerész szakmát. Ilyenformán egyensúly keletkezett a világ kicsiny szegletében, a film pedig maradt a filmszínházakra. A gondok azzal kezdődtek, hogy soha de soha nem akarták megérteni, és a megtakarított pénze is elfogyott. Akkor elhatározta, felhagy a tisztességes polgári foglalkozással, s hagyja magát szárnyalni, mert igenis, neki van mondanivalója. Például az, hogy *nincs igazság a Földön...* ●

